

עשר שנים למות יהל"ל

ציוני דרכו

קיצור תולדותיו: לידתו של יהודה ליב לוינ ב מינסק, לפני תשעים שנה. הורים כשלים ותמימים, ישירי מידות ונוהימוג, טובים ומיטיבים. סחנכים את ילדם לא בנעה, גיפה ועגש, אלא דרך-שדולים, פיוס ואפי- לו תחנונים. והילד — נוהג במשך בה, תחילה מסרב לקבל עול תלמוד תורה. אחר כך — מתעצמה בו מיד דת-שקידה, לומר פי מלמדים חריפים מהולל כעו לוי. בן שלוש-עשרה מחבר קונטרס-פלפולים, דגל מחנה יהודה.

המפנה — תחילתו כמעשה-נער לתומו, אך כעין סמל בה: הוא קורע את קונטרס-פלפוליו ועל גבי הנייר החלק שנשתיר הוא כותב רוב דברי מליצה. פתחה הדרך לאהבת התנ"ך בפשוטו ומבאן פסיעה אחת לסופרי-הדור, המבקשים להחיות את שפת התנ"ך — הרי אהרן מרדכי גינזבורג והרי קלמן שולמן והרי די אברהם מאפו והרי אד"ם הכהן. הוא, הכהן, משפיע ביחוד על דרך מליצתו, המבקשה נושאים לעצ- מה ומוצאתם בשירי-אהבה. שירים אלה לא ילדו-רגש וחוויה הם, אלא כמעשי-חיקוי, תשלום למטבע המקור בל, רוב דברנות בהם ומידה גדולה של שכלתנות, שלא נפטר מסנה גם בהמשך-דרכו.

ודאי שנפשו — היתה בימים ההם שרה-מערכה. הוא האברך — בן ס"ז היה כבר תתן ועד מהרה נשא אשה — הנסי המופלג, הדבק במצוות, הלך בוש בגדי יראים, רואה עצמו עולה בשביל, המפליג והולך לדרך המרחי- קה בהכרח מתחום-המסורת, ומה שלא הספיקה לעשות אהבת-המליצה והדק- דק וכתביהם של סופרי הדור — השי לימו יודים משכילים — ביחוד הגי ביר והמשכיל דוד לוריא. נפש האבי הק עירוב רגשות סותרים, כדבריו עצי מו: „נשאתי חרד ומשמים ולבי סק- פץ בי מעונג ומפחד ופתאום הרגשתי, כי נמנתי לעקר — ותגעש שחרעש נפשי". לא קלה היא העקירה מתחומי-בית ומסילת-דורות, עצם מר- אה-המשכיל שבעיר היושב בביתו בגילגוראש עשוי להרעיש את הנפש: „חשכו עיני זימת לבו בקרבו". אין

הוא שומע בדברי הידידים האדשים תמותחים דין קשה על המסובל והמר קודש אלא את החודג והחלצה, ואילו הדין עצמו מערער בעיניו. אך לא יצאו ימים מרובים והוא דבק לא בלי- צד בקליפת-הדברים, אלא גם בתי- כם ופל טערתו לעמוד על נפשו שלא תילכד, אינה מועלת. עתה הוא דבק בטאג אחר של ספרים, לא דברי שירה פסיפא, אלא סברי אכמה, עיגן גבי

קורת — הרי „מאור עינים", קנאת האמת", „בהינת הקבלה", „טורה נבוכי הזמן" וחזרות „החלוק" — וכינון האמונה והמסורת מתפורר והרי לך, מתפורר סתוך עיני-נפש גדי- לים. יש נסיונות למצוא דרך-השוכה הוא הולך לר' אברהם מפלגנים, לניסו הצדיק מקוברין ונסיונות-ישוא הם.

נמצא אפטרופוס גביר המוציא את הסופר הצעיר מצרתו. עבר

קיוו, פרנסה משיעורים, אחד כך מפקידות. אפטרופוס זה נלווה לו רוב ימי חייו ותיהם אליו קו של טרניות מבריתו — לא אפשרות של שגאה מקצה, לא אפשרות של אהבה טמעה, אלא פסיחת-תמיד והיר שכוחבת את דברי-הביוגו לגביר בכלל כותבת את דברי ההלל לגביר שלו כפרט. ביחוד נבלט אותו ניגוד כשההברה הסוציא- לית המפתחה, שסימניה נבלטים עוד

בשיריו הראשונים, מתגבשה באשפעת סופרים וספרים, בהשפעת הרוח של התעוררות מרדנית, שעברה על טובי-האינטליגנציה ברוסיה והעלי- תה החלכות ומסורות עצומה בהוגי- המשפיים מישראל לפלגותיהם. עתה פגושא ההזעזענות לא לספרי מליצת אלא להנמת ישראל אלא ספפי- ריהם של פיסרב, ש, הפנו משו- באט טל צעוהי גקדומות", גיפיי-

סקי, דויברולייזוב ועיקר העי- ין בחכמת הכלכלה, הסוציולוגיה, קרי- אה בסמית, במארכס, לימוד דרוין, ספנסר, ביכנר זכיתוד נערץ צ'רנישבסקי. מתוך העיגן והחקר בא לו גיבוש הדעות, ביחוד בענין משטר הרכוש והעבודה והמסקי- תה — הצטרפות לתנועה הסוציא- ליסטית. בידוע היה מן החבורה הקטנה של הסוציאליסטים הראשונים

בישראל, מן הסוציאליסטים העבי- רים, עוד בירי א. ש. ליברמן, כתב ב„האמת" שלו. היה הכולט ביותר בתוגיה-משוררים שנתרכוז בחבורה זו ומסביבה, עלה עליהם גם בכוח-שירה, גם בפאתוס, גם בהיקף. שנאת-הדיכוי והשעבוד ניזונה לא בלי- בד ממערכת הדעות שקנת לעצמו, אלא גם מרגשה-חמלה הגדולה שהיה טבוע בו וגם מדרך-חיו, דרך אדם עמל, שידע כל ימיו רוב דחקות וצי- עד ורצה בעיניו את מוראות-השיע- בוד. עיקר-דעתו ורגשו בתקופה זו הביע בפואימה „כשרון המעשה".

אהבת-עמל, שהיתה נטועה בו מאז ולא התפחש לה גם בשעה הקצרה שלו שנשא לבו לקוסמופוליטיות סו- ציאליסטית, אהבת עמו שנראתה לו לא כענין של ברירה אלא ממש כעובי- דה ביולוגית הנוגנה מראש, — העלי- תה אותו עם גורלם המר של יהודי רומניה, עם נזירות הממשלה על יהודי רוסיה; ביחוד עם איגוד האנטישמיים בגרמניה, עם הפרעות הגדולות („סע- דות תימן"). ועם אכזבה קשה מדרך „נארודנייה ווליה" (עידוד הפרעות) — לדרך תחית ישראל כאומה בתחום מדינה עצמאית. הפחד מפני רוח-הר-י- אקציה, העלגה להתחולל בארץ-ישר- אל סוליכו תחילה לסחשבת מדינת יהודים באמריקה, אך חישו הנכון ודיבוקו בעם ותולדותיו מחזירו לדרך ההיסטורית (תרנום „מנקרד" לדיוד רעאלי) והוא נדבק בתנועת חובבי ציון ומסיע לה ברוחו (רוב שיריו בתקופה זו) ובפעלו (למשל, העזרה במפעל לכבוד מאה שנה למונטיפיורי, ייסוד אנגרות). עיקר התלכטותו בתי- קופה זו נתבטא בהרחבה בפואימה שלו „דניאל בנוב האדיות".

סיגס-חיו לא נפטר מצלה של הטר- גינת. סערת-החיים המרצדה בחפנה עברה עליו, הדור החדש על לבטו העי- לה מבטאים חדשים, נשתנו בתכלית התכנים והצורות בחיים ובשירה והוא נשאל מא תוריהם ושירתו לא יכי- לה להם. בודד בעיר קטנה טובוש- פול, התעורר ברוב לעג וכעם על- הדור החדש שלא הבין הניגו ורחשו (גבו דווקא היתה טרניקה זו, בו שכי- תב בהקדמה לספר שיריו הראשון דברים אלה לקורא: „אם מן הוי- נים אתה, הלא כשיקוץ שומם יהיה ספרי בעיניך, תביט ופניך ירעמו, וטר- רם תדע שורש דבר, תשלח אצבע, תמשוך כתפותיך ותנית את הספר מיד ואם בניך יהנו בו, כמו ימצאו בו חפץ, אלא תלעג בשאט נפש גבלזות שפתיים תקרא לה צעצעי- ילדים") אך כנראה לא האמין שעי- מידתו מאוששה ביותר ובעצב ראת עצמו „נשפח כמת מלב — נמת בעוה

